

Riskli Davranışlar, Duygusal Rahatsızlıklar

- Madde Kötüye Kullanımı
- Okul içi Şiddet- Zorbalık- Çete Üyeliği
- Riskli Cinsel Davranışlar

Madde Kötüye Kullanımı

MADDE KÖTÜYE
KULLANIMI

UYUŞTURUCU
KÖTÜYE
KULLANIMI

KÖTÜYE KULLANIM

- Sağlıkla ilgili risklerin oluşumuna katkıda bulunan
- Psikolojik işlevselliğin bozulması
- Kötü sosyal sonuçlar
- Tüm bunların oluşumda payı olan kullanım

Madde Kötüye Kullanımı

Eş tanı oranı yüksek

- Davranım bozukluğu
- Sosyal fobi
- Karşı gelme bozukluğu
- DEHB
- Majör depresyon

- Duygusal zarar görmüş bireylerin baş etme yöntemi
- Her duygusal zarar görmüş kişi madde kullanır mı?
  - Genetik
  - Psikolojik
  - Ailesel
  - Aile dışı

Risk altındaki çocuklar

ERKEN alkol- uyuşturucu deneyimi

Madde bağımlısı ebeveyn

Maddeyi kötüye kullanan kardeş / akran varlığı

Davranım bozukluğu yaşayan çocuklar

Mizaç olarak fazla heyecan arayan

Dürtü ve öz-kontrol problemi olan

Zayıf ebeveyn gözetimi

Okul problemi yaşayan çocuklar

Sosyal beceri eksikliği olan çocuklar

Ebeveynlik becerileri zayıf olan aile çocukları

Travma istismar ve ihmal

Ergenlerin uyuşturucu kullanımı

Kullanım Süreci

1. Deneysel kullanım:

- arkadaş baskısı, zevk alma isteği, merak, can sıkıntısı
- 4-5 ya da 10 deneyim
- Zevk alma ve tehlike ayırımını bilirler
- Alkol-esrar

2. Sosyal kullanım

Duygusal iniş çıkış isteği

Kabul edilebilir kullanım değil

Belirli durumlarda düzenli kullanım

3. Operasyonel kullanım

Kötüye kullanımla eş

- Keyfi yerinde kullanıcı

- Acı önleyici / telafi edici kullanıcı..... Uyuşturucu problemi riski daha fazla

4. Bağımlı kullanım

- Kompulsif uyuşturucu kullanımı
- Acilen uyuşturucunun yarattığı duygusal iniş-çıkışı arama
- Kimliklerinin madde ile sağlama

(Muisener (1994))

Amerikan Psikiyatri Birliđi tarafından bağımlılığa yol açan 10 madde kumesi tanımlanmıştır:

1. Alkol
2. Kafein
3. Kenevir (esrar)
4. Varsandıranlar (LSD, meskalin, fensiklidin vb.)
5. Uçucular (tiner, benzin, bali vb.)
6. Opiyatlar (morfin, eroin, kodein, metadon vb.)
7. Dinginleřtirici, uyutucu ve kayđı gidericiler (diazepam, klorazepat vb.)
8. Uyarıcılar (amfetamin, ekstazi, kokain vb.)
9. Tütün
10. Diğer bilinmeyen maddeler

Ergenlik döneminde bireylerin madde kullanımını nedenleri:

- Merak
- Akran Çevresi ve Arkadaş Baskısı:
- Madde Kullanımına Yatkınlık
- Maddeyi Karşılaşılan Problemlere Karşı Baş Etme Yöntemi Olarak Görme:
- Farklı Görünme ve Kendini Kanıtlama İsteği:

Ergenlerin uyuşturucu tercihleri

4 madde

- Alkol
- Nikotin
- Esrar
- Uçucu maddeler

ALKOL

- Deneme olarak başlanan sonra kontrol edilemeyen içiciliğe dönüş
- 15 yaşından önce içmeye başlayan çocukların %45i hayatlarının bir döneminde alkolik olacaklardır.
- İçme başlangıç yaşı 5 yıl ertelenmesi, çocuğun alkol problem riskini % 50 azaltmaktadır.

Nikotin

- Dünya Sağlık Örgütü, Amerikan Kanser Topluluęu ve Dünya Akcięer Vakfı'nın katkılarıyla hazırlanan Tütün Atlası'na göre **Türkiye'deki erkeklerin yüzde 31'i tütün kaynaklı hastalıklar nedeniyle yaşamını yitiriyor.**
- Bu, Kuzey Kore'nin ardından dünyada en yüksek ikinci oran. **Kadınlardaki oran ise yüzde 12.**

TÜİK'in 2016 verilerine göre

- Türkiye'de 15 yaş üzeri nüfusun yüzde 26,5'i her gün tütün ürünü kullanıyor. Bu oran 2014'te 27,3, 2010'da 25,4'tü.
- Erkeklerin tütün ürünü kullanımını 2014-16 arasında **azalırken** kadınlarda bu oran **arttı**.
- 35-44 yaş arası erkekler yüzde 50,6 ile en fazla tütün ürünü içen yaş grubunu oluşturuyorlar.
- **Kadınlarda da yüzde 19,6 ile en fazla 35-44 yaş aralığı** tütün içiyor.

Türkiye'de tütün ürünleri kullanmaya başlayanların yüzde 36,2'si merak, yüzde 16,8'i özentî, yüzde 29,4'ü ise arkadaş etkisini gerekçe gösteriyor.

Esrar

- Fizyolojik bağımlılık ile ilgili araştırma bulguları net değil
- Psikolojik bağımlılık çok güçlü ve tartışılmaz
- Duyusal algılamayı arttırır, ergenlerde müzik dinleme +esrar içme
- Üniversite çağındaki esrar kullanımı:
  1. Düşük başarı
  2. Suç ve saldırgan davranış düzeyinin yüksek olması
  3. Ebeveynlerle zayıf ilişki
  4. Suçlu arkadaş çevresi

Uçucu maddeler

- Psikoaktif etkiler yaratan solunabilen kimyasal buhar
- Kolay bulunur
- Ucuz
- Dikkat çekmeden kullanılabilir.

kategorileri

- Çözücüler (tiner, keçeli kalem, büro malzeme çözücüleri)
- Gazlar (sprey boya, saç spreyi, deodorant, kumaş koruyucu spreyler)
- Nitratlar (reçete ile temin edilebilen amil nitrat)

Diğer uyuşturucular

- Kullanımı azalan maddeler:
- Halusinojen, amfetamin, metamfetamin, sedatifler

- Kullanımı sabit kalan maddeler:
- LSD, toz kokain, kristal metamfetamin (buz), eroin, sakinleştiriciler, yapıcı steroidler, club maddeler

- Kullanımı artan maddeler:
- Ekstazi, oksikontin, vicodin

tedavi

- Psikososyal tedaviler
- Kısa süreli hastanede yatış
- Ayakta tedavi
- Terapi grupları
- Yaşam becerileri eğitim programları

önlem

Sonuç vermeyen programlar:

- Salt bilgi programları
- Korkutma taktikleri
- Tek seferlik programlar
- Değerleri açıklama programları

Ülkemizde RAM'lar ve okul RPD servisleri ile yapılan

- Okul öncesi eğitimde rehberlik programı,
- Okullarda öğrenci ve velilerine yönelik olarak “Zararlı Alışkanlıklar-Risklerden Korunma” başlıklı bilgilendirme seminerleri,
- “Öfkenin etkileri”, “öfke ve baş etme yöntemleri”, “çatışmanın basamakları”, “yöntemlerimi değerlendiriyorum”, “arkadaş mı? değil mi?” etkinlikleri,
- 7-19 Yaş Aile Rehberliği Programı, Anne Destek Eğitimi Programı, Baba Destek Eğitimi Programı,
- Yaşam Becerileri Eğitim Programı

Başarılı müdahalede 4 amaç

- Öz saygı arttırma
- Sosyal beceriler
- Karar verme / problem çözme becerileri
- Akran etkisine direnme yeteneği

Okul içi Şiddet

- Kişiyeye / mala saldırganlık
- zorbalık
- Cinsel taciz
- Gey ve lezbiyen öğrencilere yönelik istismar

Okulda Őiddeti yordayan etkenler

- Őiddete elveriŐli ebeveyn tutumu
- Ebeveyn suęluluęu
- Zayıf aile yönetimi
- Düşük okul bağlılığı
- Suęa yatkın arkadaş çevresi
- Heyecan arayıŐı ve uyuşturucu pazarlama
- Çete üyeliği
- DEHB

zorbalık

Diğerleri tarafından **sürekli olumsuz davranışlara maruz** kaldığında zorbalığa uğramış ve sömürülmüştür.

Fiziksel (vurma, tekmeleme, itme ,boğma)

Sözel (ad takma, alay etme, kötü niyetli savaşıma, tehdit etme, çirkin dedikodu yayma)

Müstehcen hareketler

Surat asma

Birini gruptan soyutlama

Kimler zorba?

- Cezanın fiziksel ve değişken olduğu sert aile ortamları
- Ev ortamı: eleştirel,iğneleyici, küçümseme dolu, sıcaklıktan yoksun
- Sindirme ve zorlama – yaşamla baş etme biçimi
- Zorba davranış: medya, anne-baba, akran tarafından pekiştirilmekte.
- Anne-baba model olduğundan onaylamama zor!

müdahale

- Okul yönetiminin sorumluluğu ve katılımını sağlama
- Eğitsel öğretmen tartışmaları
- Olumlu okul çaplı şiddetten yoksun çevre
- Çok yönlü yaklaşım (öğretmen, çalışanlar, anne- baba eğitimi, anne- babaları sürece dahil etme...)
- Sınıf kuralları konulması
- Zorbalara ve hedefler sosyal beceri eğitimi (empati,özdenetim, öfke kontrolü)
- Anne babaları dahil et...

Okullarda çete

- Duygusal ve davranışsal bozukluklar gençlerde çete üyeliği riskini arttırmakta.
- İki gösterge kritik:

Çete ile kuşatılmış bir çevre

Çete üyesi bir kardeşe sahip olma

Okul yapısı

Sert disiplin önlemleri

Tutarlı akademik başarısızlık

Tepkisiz öğretmen

İlişkisiz müfredatın yabancılaştırma etkisi

Mücadele için

- **Akran danışmanlığı destek grupları** ile çeteye alınmaya karşı savunmasız öğrencileri hedefle
- Her öğrencinin kendini değerli hissedebileceği bir okul ortamı
- Yardımcı personel de dahil tüm okul çalışanlarını çetelerin nasıl oluştuğu ve nasıl tepki verileceği konusunda eğitim ver

Riskli Cinsel Davranışlar

Riskli Cinsel Davranışlar

- Okullarda cinsellik ilgi uyandıran ve tartışmalı
- Cinsel eğitim
- Cinsel gelişim ergenin önemli bir özelliği

Cinselliğin farkına varma ve eşlik eden problemler

- Duygusal bağ ve kırılmalar
- Akran çatışması ve kıskançlığı
- Cinsel taciz
- Korunmasız cinsel ilişki
- Cinsel yönelimle ilgili mücadele
- Ergen hamileliği

Cinsel eğitim

- Mutlaka cinsel eğitim verilmeli

(ABD'de tartışılan bir konu, sadece uzak durma yaklaşımını desteklemekte, diğerleri doğum kontrolü ve güvenli cinsel ilişki kavramı da dahil cinselliğin her yönüyle anlatılmasını savunuyor)

- RPD servisleri olarak hazırlanmış programlar üzerinden ya da ilgili uzmanları okul davet ederek gençlerin doğru cinsel eğitim almaları için bilgilendirilmeleri ve bilinçlendirilmeleri gerekli...